

Hälsingborgs museum är välskött och har två högt kvalificerade tjänstemän, som under lång tid utfört förtjänstfulla arkeologiska undersökningar. Det har goda samlingar från sitt område, men det är ett museum av lokal karaktär.

Jag har ansett att fyndet från Fjärestad är av så enastående vetenskapligt värde, att det bör förbehållas ett av de stora centralmuseerna, antingen statens historiska museum, som representerar Sverige i dess helhet, eller Lunds universitets historiska museum, som är huvudsamling för Skåne. Om det varit det sist nämnda museet, som begärt att få inlösa fyndet, skulle jag ha bifallit en sådan begäran, men då valet stått mellan Hälsingborgs museum och statens historiska museum har jag ansett, att det senare måste givas bestämt företräde.

Jag inser väl, att mycket av vad jag ovan sagt är i hög grad anstötligt för många lokalpatrioter. Men jag bör trots detta säga det. Ty om riksantikvarien för mycket faller undan för lokalpatriotiska krav, riskerar man att fynd av det största vetenskapliga värde komma att hamna i små, illa skötta eller icke alls skötta lokala samlingar och kuriositetskabinett varav det finnes allt för många.

Hälsingborgs museum hör ingalunda till den kategorien. Det är ett museum av hög klass och bör på allt sätt stödjas. Jag vill föreslå, att man undersöker om icke i statens historiska museums samlingar finns något representativt fynd från hälsingborgstrakten eller närliggande del av Skåne av mindre enastående vetenskapligt värde än det ifrågavarande, vilket kunde deponeras i eller överlämnas till Hälsingborgs museum i stället för Fjärestadsfyndet.

På grund av vad sålunda anförts hemställde jag att förvaltningsutskottet ville avstyrka Hälsingborgs museistyrelsens besvär. Ärendet föredrogs i förvaltningsutskottet den 3 juni 1952, då besvärsmålet ingående diskuterades varefter utskottet överlämnade ärendet till riksantikvarien att av honom besvaras.

Vid föredragning av fyndfördelningsärenden den 19 juni 1952 beslöt riksantikvarie Bengt Thordeman att med stöd av de skäl som av under-tecknad anförts hemställa att besvären måtte lämnas utan bifall. Mot detta beslut reserverade sig föredraganden, förste antikvarien Gustawsson på skäl som av honom anförts vid föredragningen den 11 mars 1952. För dessa skäl har redogjorts i det föregående.

Ärendet avgjordes slutgiltigt av Kungl. Maj:t den 12 sept. 1952. Kungl. Maj:t fann icke skäl att göra ändring i riksantikvariens överklagade beslut.

Martin Olsson

GRAVFÄLTUNDERSÖKNING VID FISKEBY 1952

Den undersökning av ett fornlämningsområde vid Fiskeby gård i närheten av Norrköping, som Riksantikvarieämbetet påbörjade sommaren 1951 och om vilken ett meddelande ingick i Fornvännen detta år, har nu

avslutats. Därvid har kvarvarande delen av det större av de två gravfälten utgrävts med undantag av några spridda, utanför det egentliga gravfältet liggande, delvis osäkra stensättningar. Vidare har en del av de i gravfältets omedelbara närhet liggande hållristningarna varit föremål för undersökning.

De 56 stensättningar, som under sommaren undersökts på det större gravfältet, lågo liksom de tidigare utgrävda på den morän, som utfyller en svacka i bergryggen, där gravfältet är beläget. I anslutning till de undersökta stensättningarna anträffades 242 gravar, samtliga brandgravar utom tre. Det sammanlagda antalet gravar, som anträffats på gravfältet, uppgår till 520 och därvid har endast medräknats säkra gravar, där skelettrester kunnat påvisas, varför brandgropar och brandlager utan sådana som även påträffats icke medtagits i denna summa. Vissa omständigheter tyda emellertid på att dessa även till en del kunna vara gravar, måhända barngravar där benresterna helt förintats.

De stensättningar, som nu undersökts, voro till stor del av samma typer som de, som tidigare framkommit. Ensamstående i sitt slag på gravfältet var emellertid en kvadratisk stensättning med resta hörnstenar. Av yngre anläggningar, som voro lagda ovanpå äldre, märkas förutom de tidigare på gravfältet kända låga flacka högarna, runda stensättningar med kantkedja av kraftiga stenblock omslutande en fyllning av spridda större block samt smärre stenar och jord. Liksom de låga högarna innehöll dessa vikingatida föremålsfynd. Det är av intresse att se hur pietetsfullt de äldre stensättningarna behandlats vid senare gravläggningar. I så gott som samtliga fall har man lämnat de äldres stenmaterial orört och endast lagt den nya stensättningen ovanpå en äldre.

Av de föremålsfynd, som anträffats i gravarna, har huvudmassan liksom i de under föregående år undersökta gravarna utgjorts av keramik och det sammanlagda antalet lerkärl uppgår till ca 250, varav dock många äro starkt fragmentariska. De under sommaren framgrävda lerkärlen voro i några fall av god kvalitet. Särskilt intresse tilldrar sig två svartgodskärl, varav det ena har amforalik utformning och är försett med två ornerade öron. Av funna metallföremål märkas krumknivar, bältringar, profilerade remändbeslag, nålar och pryglar, allt av järn, daterbara till järnålderns tredje och fjärde period. Från sistnämnda skede härstammar även ett vackert dryckeshornsbeslag av brons, vilket anträffades i ovannämnda kvadratiske stensättning. Från samma tid härrör en fibula av brons, anträffad tillsammans med en snidad benkam, en skrinhank samt en krumkniv av järn. Av typen att döma troligen tillhörande slutet av nästföljande period eller början av folkvandringstiden äro två benkammar, båda ornerade med virvelhjul och rosettmotiv. En likarmad fibula med armborstkonstruktion samt en bronsölja från en grav kunde tidssättas till förra hälften av folkvandringstiden. Av övriga gravfynd härröra ett större antal från vikingatiden såsom ovala spännbucklor, till en del representerade av sena typer, ett silverkors, spännen, hängen och pärlor.

Om man betraktar det samlade fyndmaterialet från detta gravfält ligger vad föremålsfyndens mängd beträffar tyngdpunkterna inom två vitt skilda tidsskeden. Det ena utgöres av den tredje Latèneperioden — äldre romersk järnålder —, det andra av vikingatiden. Det mellan dessa perioder liggande tidsrummet utfylles dock till stor del av ett antal daterbara artefakter även om föremålsfrekvensen är ringa jämförd med de nyssnämnda tidernas. Däremot har sommarens undersökning icke givit några föremålsfynd, som kunnat inplaceras i den tid, som ligger mellan de äldsta gravarna på gravfältet från senare delen av bronsåldern och de från järnålderns tredje period.

Vad slutligen gäller den hällristningsundersökning, som utfördes denna sommar, kan i detta sammanhang icke närmare redogöras för denna. Det må endast nämnas att på den omedelbart väster om gravfältet liggande bergytan, där tidigare fyra ristningsytor voro kända, anträffades ytterligare 26. Hällristningsfigurerna voro till stor del av samma art som de i trakten tidigare kända. Märkligt är dock ett skepp, vilket var försett med en lång rad från skrovets underdel utgående, snedställda åror.

Per Lundström

BERIKTIGANDE

I årgång 1951 av Fornvännen har undertecknad under titeln »Jon jarl» (s. 300—308) åberopat ett tidigare av Pipping och Ahnlund gjort påpekande, att i handskrift av Ericus Olais krönika möter vid skildringen av Jon jarls död en tilläggsanteckning: årtalet 1206. Sedan en av min vän arkivrådet Nygren verkställd undersökning av vederbörande handskriftsställe givit vid handen, att ifrågavarande årtalsanteckning i handskriften närmast gäller ej Jon jarls öde utan en föregående notis om Sigtunas nedbrännande av de hedniska piraterna, måste jag ur min bevisföring utesluta sagda hänvisning. Jag vill genast tillägga, att detta förhållande ej i något avseende influerar på min framställning och argumentering i det hela.

Sven Tunberg